

GRÄNSLAND - LIBRETTOSKISS

Synopsis och textskisser som har vuxit fram parallellt med det musikaliska utforskandet.

(KÖREN av sångare och instrumentalister målar upp miljön och stämningen på Stranden.)

Prolog - skiss 1

Hav. Urhav. Ur hav.

Kropp i hav. Kropp ur hav.

Kropp mot grus, rasslande.

Kropp mot sten, släpande.

Slungas, skakas, kastas upp på land.

Kastas upp i sand.

En kropp ur havet uppkastad på land.

En kvinnas kropp.

Kastad på en strand.

Kvinnan ur havet som ska hittas av en man.

Kvinnan som ska hittas av en vaktande man.

Mannen som vaktar mellan hav och land.

En strand bland stränder mellan hav och land.

Mellan nu och alltid. Mellan ja och nej.

Mellan dom och oss. Mellan dig och mig.

Mellan dom och dig, dig och dig.

Mellan dom och mig, mig och mig.

Kvinnan som ska hittas. Mannen som ska hitta henne.

Här. Nu. Mellan hav och land.

(Sångarna skiljer ut sig ur KÖREN, gör sig i ordning för scenen genom att iklä sig rollerna som Kvinnan och Mannen. Går in i situationen.)

Mannen hittar en kvinna uppspolad på stranden. Iklädd skyddskläder, munskydd och handskar gör han sig redo att svepa in kroppen i en svart säck avsedd för de drunknade under det att han muttrande pratar med sina vänner, sköldpaddorna. Kvinnan försöker få ur sig något ljud och lyckas till slut göra sig hörd. Till sin förvåning märker mannen att hon lever. Kvinnan är förvirrad, desorienterad. Var är hon? Med sin bror? Var är de andra, de hon var tillsammans med på båten? Modern?

Mannen försöker förhålla sig sakligt och göra det han ska. Ger kvinnan varm dryck och torra kläder. Kvinnan är förvirrad och ångestfylld. Vad ska hända nu? Mannen vet inte vad som ska hända. Själv har han bara ansvar för de döda. När hon fått upp temperaturen och vilat lite måste han ta med henne till uppsamlingslägret. Kvinnan inser snabbt: Om han tar med henne till lägret kommer de att skicka tillbaka henne dit hon kom ifrån. Hon försöker vinna tid. Säger sitt namn- Aila. Frågar efter hans. Aron. Kvinnan försöker bli mer personlig. Hon måste vidare, ta sig till fastlandet för att leta efter sin bror. Men han tycks oåtkomlig. Mannen märker att han inte kommer att kunna övertyga henne att följa med. Aila gör en ansats att hindra honom från att tillkalla de ansvariga.

Bråket - skiss 1

(Aila står vid ett hål med sköldpaddsägg)

AILA:

Hjälp mig till min bror!

ARON:

Min bror, min man, mina barn.

Så säger ni alla.

AILA:

Jag har ingen annan.

ARON:

Säckar till era döda är allt jag har.

(Aila trampar ner i hålet med full kraft. Ljud av ägg som krossas)

ARON:

Ett ägg till – och du får be stjärnorna om hjälp!

(Aila gör en rörelse med foten som för att trampa ner i hålet igen)

ARON:

Hundratals oskyldiga på ditt samvete!

(Aila hejdar sig)

AILA OCH KÖREN:

Ni som har, har inget kvar.

Inget hjärta. Ingen själ.

(Tar ett steg bort från gropen)

Livlösa. Allihop.

ARON:

Och ni har inga ansikten.

(Tystnad)

Arons mardröm - skiss 2

ARON:

Visst.

Jag kan ta med dig hem.

Ge dig en madrass och en filt.

Imorgon behöver du stanna en natt till.

Jag kan ge dig min säng och ta madrassen själv.

Två dagar. Du behöver vila ut.

Tre dagar, fyra. Det är inte mer än rätt.

Den femte vill du byta till nåt rent.

Visst.

Gå igenom min garderob.

Ta allt du vill och lite till.

*Den sjätte dagen ger jag dig pengar
till ett par nya skor.*

Den sjunde en biljett härifrån.

Den åttonde behöver du en plats att kalla din.

Den nionde har du glömt att du ville till din bror.

Jag ger dig mitt rum och flyttar ut i köket.

Du får dela mitt hem så länge du vill.

Men det räcker inte, du behöver ett löfte.

Jag lovar dig min frimärkssamling, mina sköldpaddor, min ensamhet.

Det räcker inte.

Jag lovar dig allt jag har och lite till.

Plats för dina drömmar, dina Gudar, din familj.

Det räcker inte, räcker inte, räcker inte.

*Du behöver mitt nu och min framtid,
allt jag gör, allt jag rör, allt jag är.*

Marken jag går på, luften jag andas.

Du kräver att få ta över mitt liv.

(Aron till KÖREN. Aila kryper in i sin sovsäck. Allt ljus på Aila. Mardrömsmusik byggs upp. Hon kvider i sömnen. Plötsligt sätter hon sig tvärt upp, hemsökt i drömmen av en skrämmande syn)

Ailas mardröm - skiss 2

MAMMAN:

Aila! Aila!

AILA:

Hon ropar mitt namn,

*kvar bland vågorna.
Ansiktet gulblekt. Håret drypande.
Ett avslitet huvud i gapet på ett vilddjur.
Skräcken i ögonen. Två fladdrande lågor.
Hon ropar mitt namn,
vrålar det till stjärnorna,
stammar det till strömmarna,
skickar det med vindarna.
Det kretsar kring mig som en efterhängsen fågel.*

Nej!

*Jag rycker mig loss, sparkar mig fri.
Jag hänger mig till dånet, i våg efter våg,
lämnar henne efter mig, efter mig, efter mig.
Ett avslitet huvud i gapet på ett vilddjur.*

ARON (reser sig ur KÖREN):

*Sluta vråla som ett vilddjur!
Lägg dig ner och sov!*

Tills vindarna vänder och ropen tystnar.

Aila rullar in sig i sovsäcken och försöker stoppa om sig själv så gott hon kan. Hon börjar nynna på en vaggvisa för att lugna sig själv. Aron försöker gå in i sin egen bubbla igen. Ailas nynnande blir starkare. Aron försöker låta bli att lyssna. Hela **KÖREN** börjar sjunga/spela/låta med i vaggvisan. Aron omsluts av den vackra musiken, blir berörd mot sin vilja, letar fram en extra filt i skjulet. Aron slänger filten till Aila. Det blir tyst ett ögonblick. Aila, fortfarande inuti sovsäcken, försöker få på sig filten. Hejdar sig, rädd att hon ska rulla in på "förbjudet område" och råka ha sönder fler sköldpaddsägg. Aron betraktar henne, börjar plötsligt skratta. Han hämtar en termos och 2 muggar. Sätter sig bredvid Aila. Häller upp kaffe.

Aron och Aila - skiss 1

ARON:

*Du borde göra som Sköldpaddan.
Månen och stjärnorna visar vägen.*

Jordens magnetfält leder henne rätt.

AILA (på sin vakt):

Du älskar sköldpaddor, inte människor.

ARON:

Älskar och älskar.

De lämnar mig ifred.

(Aila mörknar, plågad av en tanke)

AILA:

Jag tjatade och krävde - ett själviskt barn.

Lovade mamma att vi skulle till min bror.

(Lismande)

”Tolv timmar bort blir rädslan till luft.

På andra sidan havet väntar din son.”

(Överdrivet vädjande)

”Jag rycks ur dina armar, slits ur din famn,

kastas ut i intet, utan dig.”

Hon låste dörren, slängde nyckeln.

Slet upp sina rötter och följde mig.

Jag har offrat min mamma

för ingenting.

ARON (ser på Aila):

Jag offrade ingenting och förlorade allt.

(Aila ser tyst på honom.)

Maria hette hon. Vi skrattade ett år.

Sedan blev det lika tyst som innan.

(Han rycker på axlarna)

Vad betyder ett namn om miljoner år?

(Aron gör en ansats att samla ihop kopparna, men Aila hejdar honom med en hand på hans arm)

AILA:

Hon betydde allt för dig.

ARON:

Det är borta och glömt.

AILA:

Du har grävt ner det här i ingenmansland.

ARON:

Här finns bara måsar och ägg.

AILA:

Och tid att tänka på det som gör ont.

ARON:

Jag kunde gå hem.

AILA:

Du går inte hem.

ARON:

Dina ögon - två skärvor där jag ser mig själv

AILA:

...där du ser dig själv...

ARON:

...ser dig i mig...

..som är du...

AILA:

ser att du hör mig...ser mig i dig...

..som är jag...

ARON OCH AILA:

*..två storögda barn under samma stjärna
tryckta mot nattens bultande hjärta*

*(Aron sträcker försiktigt ut handen som för att röra vid Ailas kind.
Plötsligt får hon syn på ett armband runt hans handled och stelnar till.
Aron drar undan handen)*

ARON:

Förlåt.

AILA:

Ditt armband.

Var har du fått det ifrån?

ARON (*förvirrad*):

Saker. Människor.

Allting flyter iland.

(Aila tar ett bryskt grepp om hans hand)

AILA:

Du har stulit det från en död!

ARON (*sliter sig loss*):

Angår dig inte.

AILA:

Det är min brors. Jag gav det till honom innan han åkte!

(Aila sträcker demonstrativt fram sin hand och visar på ett armband runt handleden)

AILA:

*Jag satt uppe hela natten,
smög ut med dem i gryningen.
Sönderklippta minnen, flätade med tårar.
Ett till Nir. Ett till mig.*

Arons minne - skiss 2

(Bit för bit minns Aron vem Ailas bror var)

ARON:

Nir.

(Cellisten reser sig ur KÖREN, sätter sig snett bakom Aron. Börjar spela.)

*Den brinnande båten.
De dränkta skriken.
Askflagan rör sig
andetag simtag ande tag sim
genom havet av eld.*

*Tar sig till stranden, kryper iland
huttrande, skakande, spottande, skrattande.
Nir, heter jag. Och du?
Och du?*

*Brasan i natten.
Hans andning i mörkret.
Mer hemma än jag.
Flykten är viktlös, lätt som rök.
Ta livet i hand, ditt enda liv.
Ta livet i hand och spring.*

(Violinisten, klarinettisten och slagverkaren börjar hotfullt närma sig cellisten/Nir)

Tre härjade män dyker upp i natten.

"Ska han slippa in ska vi ha betalt".

Slag, sparkar, sparkar, slag,

blå ögon, knytnävar, blå,

sparkar, loskor, blå.

Ord ur mig, tränger ut.

Ord hugger, hackar, hotar mot skallar.

Ord som knivar, spetsar, styckar,

siktat mot strupar.

(Orden tar slut. Aron attackerar förövarna med sina röstljud. KÖREN drar sig tillbaka.)

De flyr bort över sanden, bara dammet kvar.

Du ligger framför mig, ett hjälplöst barn.

Din blåa blick, ett knytnävsslag.

(Cellisten återgår till sin plats i KÖREN. Aron hejdar sig. Kommer tillbaka till Strandens Nu.)

AILA:

Nir. Hans blick i din.

Du hjälpte honom.

ARON (samlar ihop termos och koppar):

Jag gjorde ingenting.

Förförelse - skiss 2

(En hård vind tilltar gradvis. Aron börjar bygga ett vindskydd. Aila betraktar honom intensivt. Spänd tystnad. Aron råkar trampa sönder ett sköldpaddsägg. Svär för sig själv. Tar upp resterna. Kastar iväg skalresterna och fortsätter med sitt vindskydd. Aila petar i sanden. Aila hittar ett helt, oskadat ägg. Går bort till Aron och lägger det i hans hand. Aron gräver ner ägget i sanden).

AILA:

Du är en modig man, en man med hjärta.

Värnar livet, famnar det sköra.

(Aila kommer upp bakom Aron)

Du förtjänar en kvinna som vill

leka, leva, glädjas.

(Hon lägger armarna om honom)

En man som du finns i mina drömmar

bor i min längtan.

(Aila märker Arons gensvar)

Du hjälpte min bror...var är han nu?

(Aron skjuter Aila ifrån sig. I ett slag är den erotiska stämningen bruten).

Du hjälpte honom vidare...vart tog han vägen?

Svara mig!

Aron tar av sig armbandet och kastar ut det i vattnet. Han börjar ösa galla över både Aila och Nir. Vad flyr de egentligen ifrån? Inget krig. Ingen naturkatastrof. Ingen svält. Nir var homosexuell och ville leva ut sina lustar. Vem vet vad Aila är ute efter egentligen. De vill bara ha det de tror att andra har. Bara ha och ha och ha. Han vill också ha. Men vad har han? Vart ska han fly? Han sitter fast på den här ön, i den här hålan vid världens ände och kommer ingenstans. Aila avbryter hans svada med att hon väntar ett barn. Och att hon inte har mycket tid. Hennes enda hopp är att nå fram till Nir innan det är för sent. Men Aron ger henne kalla handen igen. Hon får skylla sig själv. Ge sig ut på havet, gravid. Hon borde ha vetat bättre. Vad trodde hon egentligen? Att Nir skulle vänta här på stranden med utbredda armar? Dags att vakna upp. Nir bryr sig inte om henne. Han gav armbandet han fått av henne, till en främling. Hennes älskade bror. Deras hemliga tecken. Det är bara att svälja att ingen i den här världen bryr sig om någon annan än sig själv.

Aron drar sig tillbaka till *KÖREN*. Övergiven och sårad, försöker Aila framkalla Nirs närvaro inom sig.

Aila åkallar Nir - skiss 2

AILA: ”

Du är här, Nir. Nära.

Din andning mot min rygg.

Jag är åtta år, du lär mig simma.

”Näsan upp. Armarna ut.

Våga vågen, Aila! Våga våga!”

Våga vågen, vattnet, vågen!

Våga ge dig ut

Våga ge dig ut i

Våga lita, lätta, lyfta

Våga ge dig iväg!

Med dig bakom mig når jag fram i tid.

Med dig bakom mig är inget för sent.

(Snurrar på armbandet runt sin handled. Mörknar)

Du bar vårt tecken, vår hemliga pakt.

Ville någon ta det, fick han hugga av din arm.

(Nir/cellon ”försvinner” och blir del av KÖREN)

Gjorde det ont? Har du kvar din arm?

Jag hör inga skrik, ser inget blod.

Vi fanns i samma andning, läste varandras tankar.

Nu läser stjärnorna slutet

över såna som mig.

(Aila börjar gå ut i vattnet).

Aila går ut i vattnet - skiss 2

KÖREN (Ailas perspektiv):

Havet upp till vaderna.

Havet som spottade ut henne.

På främmande strand.

I främmande land.

Röster ur det förgångna ropar på henne.

Kallar på henne.

Havet upp till midjan.

Snart är du hemma.

Snart är det över.

Snart är allt som det alltid har varit.

Havet upp till hakan.

Vågorna famnar henne.

Djupen tar emot henne.

SÅNGAREN (Arons perspektiv):

Han ser ut över havet,

Ser vattnet krusas.

Ser henne som för första gången

- försvinna under ytan.

Han är där före tanken.

Slår armarna om henne.

Tvingar henne att andas.

Hon slår ifrån sig hans händer.

Sparkar mot hans ben, biter i hans bröstorg.

(Sångaren skriker av smärta som Aron. Brott, direkt in i situation/spel. Fullt påslag.

Aron har dragit upp Aila på land.)

Kampen - skiss 2

AILA:

Varför räddar du mig nu?

/ AILA:

/ Låt mig vända tillbaka.

/ Fannas. Tröstas.

/ Sjunka till ro

/ som en sten mot botten.

/
/ ARON:
/ *Det är inte upp till dig.*
/ *Inte upp till dig.*
/ *Du kläcktes ur ägget, drogs till ljuset.*
/ *Klarade resan där andra gick under.*
/ *Du får bära ditt liv som alla andra.*

AILA:

Har jag inte ens rätt till min egen död?

ARON:

Du ska föda ett barn.

AILA:

Det är inte mitt.

Vi möttes och skildes.

En gift man.

Hans famn var varm,

hans hjärta kallt.

(Aron blir märkbart berörd)

Arons uppvaknande - skiss 1

ARON:

Ingen har rätt...ingen har rätt...

ta ifrån dig modet, låsa ut dig i kylan

ditt flämtande hopp i ett snöre om halsen.

(Försöker få Aila att resa på sig. Hon stretar emot)

Se på mig, se min utsträckta hand.

Ditt mörker och mitt... är ett och samma.

(Aila reagerar fortfarande inte)

*Samma måsar, samma himmel.
Som liten flydde jag ofta hit.
Byggde dammar i sanden, reste murar mot rädslan,
höll kvar havet, höll borta min ängslan.
För varje mur som pojken reste
hittade vattnet nya vägar.
(Får syn på Ailas armband runt hennes handled)
Minns du vad han sa?
Jag vet att du minns.
Ta livet i hand, sa han. Ditt enda liv...*

ARON:

...ta livet i hand och spring!

ARON:

*Det är dags nu. Nu eller aldrig.
Följ ljuset vart det än leder.
Här har vi inget mer att hämta.*

ARON:

*Jag känner en man.
Han kör dig till gränsen.
Imorgon är du på andra sidan.*

AILA:

En bortstädad kropp i din svarta säck.

AILA:

Ord utan kropp.

AILA:

Ord utan hjärta.

AILA:

För mig är allting redan för sent.

**(KÖRENS mummel ökar i styrka
mot gemensam formation av ett "vi")**

KÖREN

**(sorlar ur följande och gör egna
varianter, allt mer påträngande):**
*Det finns farliga krafter härinne.
Om alla ska bo här går vi under!*

ARON:

Du måste lita på livet!

Lita på mig.

AILA:

En rädd pojke på en öde strand.

ARON:

Han lever.

AILA(*lystrar till*):

Vem?

(Aron väjer undan med blicken)

Säg det! Nu eller aldrig!

/ ARON(*med svårighet*):

/ Nir.

/

/ AILA(*bävande*):

/ Nir...

ARON:

Vi körde honom till gränsen efter mörkrets fall.

Han hoppade av flaket, krängde på sig jackan.

Mumlade ett namn.

Gav mig armbandet och blänkta bort i natten.

Att släppa in är olagligt.

Vi kan inte ta emot alla!

Varför är det bara vårt ansvar?

Det finns farliga krafter därute!

Dom väller in som råttor!

Ska det aldrig ta slut?

Vågen av kroppar dränker vårt land!

Nån måste ta tag i det här!

Vi kan inte hjälpa alla!

Vi måste ta hand om oss själva först!

Hejda vågen, dränk den till havs!

Vi är vi och dom är dom!

Kasta kroppar från land,

driv ut dem till havs!

AILA (*tar in vartenda ord*):

Ni körde honom till gränsen.

Han mumlade mitt namn.

Armbandet. Han gav dig

armbandet.

(Aila tittar på Aron. Han möter hennes blick. Tystnad. Det bakomliggande sorlet i KÖREN tilltar i styrka parallellt med Arons och Ailas dialog.)

ARON:

Vi ska hitta honom.

Innan dess släpper jag dig inte.

(Aila gör en ansats att resa sig. Aron hjälper henne på fötter. Han hämtar en ryggsäck. Sorlet från KÖREN tilltar i styrka. Aron ger Aila en varm tröja. De sätter på sig tröjorna. Vänder sig om för att lämna stranden. I samma stund reser KÖREN sig framför dem som en mur.)